

”Ett hus med möjligheter”

Om professioners samverkan inom familjecentraler, och verksamhetens betydelse för familjer

Socialhögskolan vid Lunds universitet
HT 2009

Helene Javerud
Mia Petersson

Handledare: Åsa Lundqvist

ABSTRACT

Author: Helene Javerud, Mia Petersson

Title: "A house with possibilities" The collaboration between professionals' in family centres, and the importance of their practice to the families. [Translated title].

Titel: "Ett hus med möjligheter" Om professioners samverkan inom familjecentraler, och verksamhetens betydelse för familjer.

Supervisor: Åsa Lundqvist

Assessor: Carina Tigervall

The purpose of this study was to investigate and describe inter-professional team collaboration inside Swedish family centres. When the idea for this study formed, the impression could be gathered that family centres are depending on the professionals' collaboration, since they are organisationally divided. One may perceive less positive consequences for the families whom are visiting the family centres, if they are lacking in collaborating, and there are flaws in their work. The aim of this study was therefore to find out how the professionals look at their collaboration, and how significant, from their perspective, the family centres are for the families. This study has been concluded from two specific family centres, in different municipalities in southern Sweden. Six people have been interviewed, three from each centre who represent three different professions, which are common in family centres. Moreover, this study consists of a qualitative method, and the analysis is based on Bronfenbrenner's theory "the ecology of human development". The professionals' point out advantages with working in inter-professional teams inside the family centre: for example the access to multiple professions under the same practice. Also, they claim that it is easier to help families, since they have a broader competence. According to the occupational workers at the centres in question, their work and efficiency become negatively affected by the fact that they are organizationally divided. Furthermore, they state that they do not get sufficient support from the management which also leads to complications within collaboration. However, if they do get pass these obstacles which the collaborations contains, the results have shown that the professionals at the family centre can attain a synergism.

Key words: Family centers, collaboration, parenthood, prevention work, the ecology of human development.

Sök ord: Familjecentraler, samverkan, föräldraskap, förebyggande arbete, utvecklingsekologi.

Innehållsförteckning

FÖRORD	5
1. INLEDNING.....	6
1.1 Problemformulering.....	6
1.2 Syfte.....	7
1.3 Frågeställningar	7
1.4 Definitioner av begrepp	7
2. METOD.....	8
2.1 Val av metod.....	8
2.2 Urval	8
2.3 Tillvägagångssätt	9
2.4 Avgränsningar.....	10
2.5 Bearbetning och analys	10
2.6 Etiska överväganden	10
2.7 Tillförlitlighet	11
2.8 Arbetsfördelning.....	11
2.9 Disposition.....	12
2.10 Kunskapsinhämtning	12
3. TIDIGARE FORSKNING	13
3.1 Historik	13
3.2 Samverkan mellan organisationer.....	15
3.3 Definition av verksamheten	15
3.4 Familjecentralernas framväxt.....	17
3.5 Verksamheterna på familjecentralen.....	17
3.5.1 Öppna förskolan	18
3.5.2 Mödra- och barnhälsovården.....	18
3.5.3 Socialrådgivning.....	19
4. TEORI	20
4.1 Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori.....	20
4.1.1 Mikronivå.....	21
4.1.2 Mesonivå	22
4.1.3 Exonivå	22
4.1.4 Makronivå.....	22

4.1.5 Vår tolkning av modellen	23
5. EMPIRI	24
5.1 Presentation av intervjupersonerna	24
5.1.1 Presentation av Solen och Månen	24
5.2 Vem besöker familjecentralen och varför?	24
5.3 Nätverkets betydelse för familjerna.....	27
5.4 Samverkan på familjecentraler	29
5.4.1 Samverkan mellan yrkesgrupperna.....	29
5.4.2 Samverkan mellan yrkes- och ledningsgrupp.....	30
5.4.3 Olika huvudmän	31
6. ANALYS	34
6.1 Mikro- och Mesonivå.....	34
6.2 Exo- och Makronivå.....	36
7. AVSLUTANDE DISKUSSION	41
8. REFERENSLISTA.....	44
9. BILAGOR	46
Bilaga 1. Presentationsbrev.....	46
Bilaga 2. Intervjuguide.....	47

FÖRORD

Ett stort tack vill vi rikta till våra intervjupersoner som ställt upp för oss genom att på sin arbetstid delge oss sin kunskap inom deras yrkesområde, utan er hade vi inte kunnat genomföra denna uppsats.

Ett tack vill vi också ge vår handledare, Åsa Lundqvist, för goda råd och diskussioner som har lett oss till att kunna färdigställa uppsatsen.

Till sist vill vi rikta ett stort tack till varandra för ett gott samarbete!

Helsingborg, december 2009

Heléne Javerud och Mia Petersson

1. INLEDNING

I Sverige besöker de allra flesta föräldrar mödra- och barnhälsovården. Det har blivit allt vanligare att dessa verksamheter ingår i så kallade familjecentraler. Detta menar förespråkare för familjecentralerna, skapar goda förutsättningar att i ett tidigt skede kunna nå ut till familjer som eventuellt behöver stöd. Tillsammans med en öppen förskola och en rådgivande socialtjänst är de samlokaliserade, och utgör basen i familjecentralens verksamhet. Tillsammans samverkar de för familjer med barn mellan 0-6 år.

Familjecentraler kan beskrivas som en mötesplats för föräldrar och barn, vars målsättning är att vara ett positivt inslag i barnfamiljers vardagsmiljö. Vanligen arbetar alltså mödrahälsovård (MVC), barnhälsovård (BVC), öppen förskola och en förebyggande socialtjänst under samma tak, vilket företrädare på familjecentralen menar skapar goda förutsättningar för ett gott föräldraskap (Bing, 2005).

1.1 Problemformulering

Barnperspektivet har fått ett allt större utrymme i samhällsdebatten. Lagen om barnaga som infördes 1979 och barnkonventionen som tillkom 10 år senare, har inneburit att barn och deras familjer har fått mer uppmärksamhet. Genom organiserade samhällsinsatser förebygger man utsatta familjer, och detta påverkar i längden folkhälsan (Bing, 2005).

Familjecentraler är en verksamhet som har funnits sedan 1960-talet, men som har blivit ett mer etablerat begrepp och fått ett fäste i allt fler kommuner det senaste decenniet.

Familjecentralerna har som avsikt att ha ett större utbud av tjänster, som exempelvis aktiviteter, föräldrautbildningar och rådgivande socialtjänst, än om de olika yrkesgrupperna skulle arbeta enskilt, eftersom det finns en samlad kompetens inom familjecentraler. Samlokaliseringen innebär även att föräldrar har större möjlighet att ta del av de aktuella tjänsterna som familjecentralen erbjuder.

Av litteraturen framkommer att yrkesgrupper som arbetar inom familjecentraler betonar samverkan som viktigt (Bak & Gunnarsson, 2000). Vi undrar vilka fördelar det finns med att samla yrkesgrupperna under samma tak samt vilken betydelse yrkesgrupperna anser att verksamheten har för familjen? Inte på grund av att det är ett socialt problem, utan för att om det brister i samverkan på familjecentralen, så kan det leda till en negativ påverkan på familjer, vilket resulterar i att familjecentralens förebyggande arbete blir ineffektivt och att

verksamhetens betydelse minskar. Vi har en förförståelse om att samverkan mellan yrkesgrupper har en positiv påverkan på barnet och dess nätverk, vilket kanske inte skulle kunna uppnås om man arbetade i renodlade yrkesgrupper.

Vad innebär det goda föräldraskapet? Vilka för- och nackdelar finns det med att samla olika yrkesgrupper under samma tak? Utifrån professionernas erfarenheter, är detta frågor som vi vill fördjupa oss i, för att se vilken betydelse verksamheten har för familjen.

1.2 Syfte

Vårt syfte är att undersöka hur olika yrkesgrupper inom familjecentraler samverkar, och vilken betydelse yrkesgrupperna anser att verksamheten har för familjer.

1.3 Frågeställningar

- Hur upplever yrkesgrupperna att samverkan påverkar familjecentralen?
- Hur uppfattar yrkesgrupperna att den eventuella osäkerheten minskar i föräldraskapet genom familjecentralens arbete?
- Vilken betydelse tror yrkesgrupperna att familjecentralens arbete har för målgruppen?

1.4 Definitioner av begrepp

Familjecentral

Folkhälsoinstitutet definierar familjecentraler som ”ett center där man samlat olika samhällstjänster för föräldrar med små barn. Vanligen finns öppen förskola, mödrahälsovård, barnhälsovård och socialtjänst” (www.fhi.se).

Samverkan

Danemark definierar samverkan som ”medvetna målinriktade handlingar som utförs tillsammans med andra i en klart avgränsad grupp avseende ett definierat problem och syfte” (Danemark, 2000 s.15).

Samarbete

Vidare definierar han samarbete som något som sker dagligen, utan att vi fundera närmare på det. Det är ett naturligt inslag av vår vardag, vilket gör att samarbetet ligger till grund för vårt sociala liv (Danemark, 2000).

2. METOD

2.1 Val av metod

Vi har valt att använda oss av kvalitativ metod, och genom semistrukturerad metod har vi utfört interjuver. Trost menar att kvalitativa intervjuer utmärks genom att ställa enkla och raka frågor, vilket ger svar som är komplexa. (Trost, 2005).

Utifrån Trost, tolkar vi, att vi kan skapa en djupare förståelse av verksamhetens betydelse, genom att utföra intervjuer på anställda inom våra utvalda familjecentraler. Nackdelen med valet av kvalitativ metod är att vi inte kan få en övergripande bild av familjecentraler i Sverige, och kan därmed inte dra några generella slutsatser för familjecentraler. Med beaktande av tidsramen inser vi vår begränsning, och väljer hellre att undersöka två valda familjecentraler. Det finns en skillnad mellan kvalitativa och kvantitativa metoder. Den kvantitativa metoden är mer regelstyrd. Även den kvalitativa metoden bör vara noggrann, men inte lika regelstyrd (Aspers, 2007). Vi har gjort en tolkning som innebär att vår undersökning får en rättvisare bild genom kvalitativ metod, där vi genom mimik, tonfall och miljö nyanserar svaren. Daneback och Månsson menar precis som vi, att man genom kvalitativa intervjuer vill skapa en ”djupare” kommunikation, genom att ta del av tankar, föreställningar och känsloupplevelser, och att denna del av analysen går förlorad genom att använda sig utav kvantitativ metod (Daneback & Månsson, 2008).

May beskriver semistrukturerade intervjuer och menar att det är en mellanform av fokuserad och strukturerad intervjumetod. Frågorna som ställs i semistrukturerade intervjuer brukar vara specificerade, samtidigt som intervjuaren har större frihet att fördjupa sina svar. Intervjuaren kan förtydliga och utveckla de svar som respondenten ger, vilket May menar kan leda till en dialog dem emellan (May, 2001). Vi har använt oss av semistrukturerad metod när vi utförde våra intervjuer, eftersom vi tycker att detta passar bäst utifrån våra respondenter och de frågor vi vill ha svar på. Den semistrukturerade metoden har större handlingsutrymme i jämförelse med den strukturerade och fokuserade, och detta är ännu en anledning till varför vi väljer den semistrukturerade metoden till vår studie, då den kan ha en gynnande effekt på våra intervjuresultat.

2.2 Urval

Vi har valt att, göra en kvalitativ studie av två familjecentraler, för att se hur samverkan ser ut på de respektive verksamheterna, och vilken betydelse deras arbete har för familjerna. Vi har

valt ut två familjecentraler i skilda kommuner inom Skåne, där vi har intervjuat tre olika yrkesgrupper. Vår avsikt, när vi skickade ut förfrågningar till familjecentralerna, var att få intervjua en socionom, en förskolelärare och en barnsjuksköterska i arbetslaget, vilket vi också har gjort. Hänsyn har tagits till de respektive verksamheterna, avseende deras schema och arbetssituation, och intervjutiden planerades till cirka 45-60 minuter.

2.3 Tillvägagångssätt

Vi tog första kontakten med respondenterna via telefonsamtal, där vi berättade om vårt syfte med uppsatsen och frågade om de ville delta genom intervju. Vi erbjöd att skicka ut ett presentationsbrev (se bilaga 1) och att de kunde återkomma med besked när de pratat med sin respektive arbetsgrupp. Vi fick snabbt besked om att vi var välkomna och att de gladeligen ställde upp på intervjuer.

Vi har intervjuat tre personer med olika yrkesbakgrund på varje familjecentral, och varje intervjutillfälle varade cirka en timma. May menar att man ökar förståelsen och generera mer idéer genom att arbeta i observerande team (May, 2001). Genom att genomföra intervjuerna tillsammans, tolkar vi utifrån May att vi kan skapa ett bredare perspektiv och att reflektionerna blev fler, eftersom vi lade märke till olika saker utifrån vår egen livserfarenhet och ålder. Vi är medvetna om att det kan ge negativa effekter på empirin, då intervjupersonen kan påverkas, genom att det blir en asymmetrisk relation. Vi tycker att vinsten med att vara två ändå är större.

Vi har utfört intervjuerna på respektive familjecentral. Orsaken till detta är att intervjun bör ske på respondentens villkor, för att minska tidspress samt att få dem att känna sig trygga i situationen. Vi ser samtidigt en fördel med att få ta del av miljön, och att detta kan nyansera våra reflektioner, vilket kan bidra till en bättre analys. På plats fick vi intervjua de olika yrkesgrupperna i deras arbetsrum eller konferensrum, vilket gjorde att vi ostört fick tid med respondenten.

Vi har genomfört intervjuerna enskilt med varje intervjuperson. Detta med anledning av att vi såg en nackdel med att de olika yrkesgrupperna kunde påverka varandra, eftersom risken fanns att de kände sig begränsade i sina svar vid frågor kring samverkan om de blev intervjuade tillsammans. May beskriver att, när intervjuer utförs i grupp, finns risken att man påverkar varandra, då svaren modifieras utefter den sociala situationen individen befinner sig

i (May, 2005). Vid varje intervjutillfälle har vi informerat respondenten om anonymitet samt frågat om vi kan spela in intervjun, och även att all ljudupptagning kommer att raderas vid färdigställande av uppsats. Ingen av våra respondenter hade invändningar mot att vi spelade in intervjuerna, de såg istället fördelar med att bli korrekt citerade i uppsatsen.

2.4 Avgränsningar

Eftersom vi har avgränsat oss och valt att undersöka två utvalda familjecentralers arbete och samverkan, är vi medvetna om att vi inte kan generalisera familjecentraler i Sverige. Vi har trots detta förhoppningen om att våra intervjuer, samt litteratur kommer att ge oss en uppfattning om hur familjecentraler i Sverige fungerar.

2.5 Bearbetning och analys

När intervjuerna var genomförda, delade vi upp ljudupptagningarna emellan oss och transkriberade dem ordagrant. När transkriberingarna var genomförda sammanställde vi vår empiri och gick igenom den tillsammans. Utifrån detta kodade vi empirin för att se om vi kunde finna relevanta kopplingar. Utifrån kodningen delade vi upp resultatet av våra transkriberingar i olika teman, för att vi lättare skulle kunna urskilja vad de olika yrkesgrupperna var samstämmiga om, eller om åsikterna skiljde sig åt. Exempel på teman vi fick fram var samverkan, så väl inom yrkesgrupperna som mellan yrkesgrupperna och ledningen. Ett annat tema var vem som besöker familjecentralen och betydelsen av sociala nätverk. Vi trodde att det skulle underlätta att dela upp transkriberingarnas resultat tematiskt för att lättare få en överblick i vad de olika respondenterna svarat.

2.6 Etiska överväganden

Vi har reflekterat över etiska dilemman som kan uppstå i mötet med vårt forskningsfält. Etiken framträder när forskare kritiskt reflekterar över sina egna eller andras synpunkter, eller jämför olika handlingsmotiv. Istället för att ta saker för givet, problematiseras och ifrågasätts dem (May, 2001).

Vi var tydliga mot våra respondenter med hänsyn till anonymiteten, framförallt därför att de skulle känna sig trygga i att uttala sig om den verksamheten där de arbetar. Risken är annars att de känner sig begränsade och detta ger negativa effekter på empirin.

Aspers beskriver att respondenten kan förberedas för att minska en eventuell känsla av osäkerhet inför en intervju genom till exempel telefonkontakt (Aspers, 2007). Vi tog första

kontakten med verksamheterna per telefon, för att fråga om de hade möjlighet att ta emot oss. Vi skickade därefter ut ett presentationsbrev (se bilaga 1) med vår uppsatsidé och vårt syfte.

Andersson och Swärd beskriver det asymmetriska mötet i intervjusituationer. Då intervjuaren bestämmer frågorna, påverkar detta respondentens roll, och denne kan då stimuleras till att berätta om sin kunskap. Andersson och Swärd menar vidare att frågorna kan hämma eller begränsa respondenten beroende på hur frågorna ställs (Andersson & Swärd, 2008). Vi är medvetna om att vi sätter respondenten i en asymmetrisk relation till oss, eftersom vi har vissa förväntningar på vad intervjun kommer att ge för utfall. Vi eftersträvade en öppenhet och ödmjukhet, eftersom det är respondenten som har kunskapen, vilken vi ville förkovra oss i.

2.7 Tillförlitlighet

Eftersom vi utgår ifrån anonymitet, hoppas vi tillförlitligheten i arbetet blir större och att respondenterna känner sig mindre begränsade i att uttala sig om verksamheten och samarbetet mellan de olika yrkesgrupperna.

Det finns både för- och nackdelar med att använda sig av ljudupptagning vid intervju. Vissa människor blir hämmade vid ljudinspelning vilket kan leda till att de antingen nekar till inspelningen eller begränsas i sina svar (May, 2001). Vi har tidigare erfarenheter av att man som intervjuare, blivit stressad och därför haft svårare för att ställa relevanta följdfrågor, eftersom möjligheten inte har funnits att spela in intervjun. Som intervjuare måste man då aktivt skriva ner allt som respondenten svarar. Resultatet kan därför bli att det är svårt att hinna reflektera över svaren, och att föra en intressant diskussion mellan respondenten och intervjuaren. Detta är även något som May tar upp, där han beskriver, att istället för att behöva anteckna, kan intervjuaren koncentrera sig på samtalet och observera respondentens kroppsspråk (May, 2001).

2.8 Arbetsfördelning

Vi har haft som mål att genomföra alla delar tillsammans, då vi har en förförståelse om att det resulterar i att den får ett bättre sammanhang, och när vi genom diskussion kan bli mer kritiska till det vi skriver. Intervjuerna av våra respondenter har vi utfört tillsammans, men vi har delat upp transkriberingarna sinsemellan.

2.9 Disposition

Genom denna inledning och beskrivning av hur vi har gått tillväga för genomförandet av denna uppsats hoppas vi att läsaren har fått en bra bakgrundsbeskrivning som också kan underlätta vidare läsning.

I nästa kapitel presenteras tidigare forskning på området, framförallt för att ge läsaren en djupare inblick i familjecentralernas verksamhet och historia. Efter denna presentation, kommer vi att introducera teorin vi har valt för att bättre förstå vårt ämne. Efter teorikapitlet kommer empirikapitlet där resultaten av intervjuerna presenteras. Därefter kommer analysen av vårt material, tätt följt av en slutdiskussion, där vi kommer att avrunda uppsatsen med våra slutsatser av studien. Avslutningsvis kommer källförteckning, samt bilagor som innefattar presentationsbrev och intervjuguide.

2.10 Kunskapsinhämtning

Vår kunskapsinhämtning har genomförts i stora delar via bibliotekskatalogerna Libris och Lovisa. Vi har även sökt på begreppet familjecentraler på internet, och därigenom skapat oss en allmän uppfattning om verksamheten. Sökord vi använt oss av har varit: familjecentraler, familjens hus, samverkan, föräldrastöd. Vi har även sökt på engelska begrepp som motsvarar familjecentraler. I exempelvis USA finns Family resource centre, som liknar svenska familjecentraler men är bredare i sin målgrupp. Vår intention har varit att hålla oss inom Sverige, och inte göra någon jämförelse länder emellan, framförallt på grund av att vi är tidsbegränsade.

Vi har funnit relevant litteratur genom att läsa annan litteraturs referenslistor. Det finns mycket forskning avseende familjecentralers etablering och samverkan, vilket medför att vi har haft goda förhoppningar om att kunna hitta användbara kopplingar till litteraturen, som kan resultera i goda resonemang och leda till att läsaren får en inblick i familjecentralernas arbete och dess betydelse för familjerna.

3. TIDIGARE FORSKNING

3.1 Historik

Berg Wikander (2006) har gjort en beskrivning av uppbygganden av välfärdssamhället under första halvan av 1900-talet. Denna uppbyggnad innefattade stöd till barnfamiljer, barnhälsovård, och social bostadspolitik. Medicinska framsteg och nya framtagna läkemedel resulterade i en stark tro på sjukvårdens möjligheter till att lösa de stora hälsoproblemen. Något som fick en mer undanskymd plats var det förebyggande arbetet. Även om man idag börjat diskutera vikten av ett förebyggande arbete för barns hälsa, är det fortfarande svårt att få ett genuint politiskt gehör avseende detta. Det finns också indikationer i folkhälsoarbeten, att samverkan är nödvändig för att få positiva effekter på barn och deras familjers hälsa. Folkhälsoarbetet i Sverige går långt tillbaka i tiden. Redan år 1748 infördes obligatorisk folkbokföring, något som Sverige var först i världen med. Prästerna hade i uppgift att registrera alla födselar, dödsfall och dödsorsaker. Syftet med folkbokföringen var befolkningspolitiskt. De som styrde landet var oroliga över befolkningsantalet i landet, och misstänkte att det bodde för få människor i Sverige. Politikerna ville få in kunskaper som kunde användas till att höja födelsetalen och försöka minska dödsfallen. Ett annat syfte med folkbokföring var att kunna se orsaker till ohälsa. Något man vetat lång tid tillbaka är att dödligheten är vanligare bland fattiga än rika, och även att den fattiga stadsbefolkningen i större omfattning drabbades av febersjukdomar än de som bodde på landet (Berg Wikander, 2006).

Samtidigt som befolkningsstatistiken infördes förbättrades barnmorskekunskaperna. Forskningen visar att vare sig läkare eller barnmorskor under 1700-talet arbetade förebyggande med gravida kvinnor. Där fanns dock vissa åtgärder, som exempelvis att hjälpa till med förlossningen, för att förhindra en för tidig död (Berg Wikander, 2006). Drygt tio procent av spädbarnen dog i början av 1900-talet eftersom denna tid präglades av fattigdom, och amningsfrekvensen var låg. År 1901 startades något som kallades Mjölkdroppen i Stockholm. Mjölkdroppen är en föregångare till dagens BVC. Idén kom från Frankrike och spred sig snabbt i resten av Europa. Syftet var att ge fattiga mödrar som inte ammade en näringsriktig komjölkblandning kostnadsfritt till sina undernärda barn. Först inriktade sig verksamheten på att dela ut mjölkblandningar och ge mödrar råd och anvisningar, för att senare ändra fokus och istället uppmuntra kvinnor till att amma. Mjölkdroppen bidrog till den

välfungerande förebyggande mödra- och barnhälsovård som präglade barnhälsovården i Sverige från 1930-talet. För att bli inskriven på Mjölkdroppen, krävdes att läkare, diakonissa eller roteman, vilken var dåtidens socialsekreterare, intygade att man var fattig (Stenhammar, 2001).

Det var först på 1900-talet som den förebyggande mödrahälsovården började utformas. År 1929 föreslogs att rådgivande verksamhet skulle anordnas för blivande och nyblivna mödrar. Syftet var att minska riskerna för påfrestningar under havandeskap, förlossning och amningstid, samt att ge mödrar kunskap om spädbarnsvård (Berg Wikander, 2006).

Genom statsbidrag till landsting och kommuner initierades 1938 barnhälsovården. En barn- och familjepolitik utarbetades, med orsak av de låga födelsetalen som präglade 1930-talet. Den nya barnhälsovården fick positivt gehör från allmänheten, även om det var svårt till en början att övertyga mödrarna om att friska spädbarn skulle på kontroll hos läkaren. Barnvården fick större fokus inom socialpolitiken. Det satsades inte enbart på de fattiga barnen, utan alla barn fick större uppmärksamhet. Fyra grundprinciper utvecklades i samband med samhällets omsorg om barnen. Pedagogiska, sociala, medicinska och psykiatriska insatser skulle förebygga psykisk ohälsa. Gärdsmo Pettersson & Zeime beskriver att många betänkande och statliga utredningar under 1960- och 70-talets början, förespråkade samarbete och samlokalisering av BVC, MVC och socialtjänst (Gärdsmo Pettersson & Zeime, 2000).

Mellan 1968-1973 utvecklades allmän hälsokontroll av fyraåringar, vilket spelade en viktig roll för barnhälsovården. Genom detta upptäcktes metoder för att lättare se avvikelser inom hörsel, tal, syn, psykisk hälsa och utveckling, som inte tidigare kunnat spåras på samma sätt. Under 1980-talet beslutade riksdagen att föräldrautbildning under spädbarnsåret skulle införas, och under de senaste tio åren har det införts skolförberedande undersökning av 5-6 åringar. Om man ser tillbaka på de senaste decennierna, märks det vilka stora framsteg som har skett avseende förebyggande arbete för barns hälsa. En annan faktor som har bidragit till ett ökat fokus på barnen är skapandet av FN:s barnkonvention (Gärdsmo Pettersson & Zeime, 2000). Barnombudsmannen utgår ifrån barnkonventionen, och menar att barn har rätt till en vårdnadshavare som ska se till att barnet mår bra och förser barnet med mat och kläder och att barnet får vad det behöver (www.bo.se).

Berg Wikander beskriver de olika utvecklingsperioderna i lagstiftningen avseende barn. Social kontroll präglade 1902-års lagstiftning, lagen beskriver bland annat hur kriminalitet

skulle förebyggas istället för att korrigera detta i efterhand genom fängelsestraff. Lagstiftningen menade samtidigt att barnvården tidigt borde ingripa förebyggande mot de eventuella barn som blivit felaktigt fostrade, främst i arbetarklassen. År 1960 kom en ny barnvårdslag, detta resulterade i att människor fick det bättre och samhället var under förändring. Under denna 100-års period har prevention hela tiden funnits med som ett syfte i lagstiftningen, och i vår senaste lagstiftning har även syftet skärpts till genom att barnets bästa ska vara i centrum (Berg Wikander, 2006).

3.2 Samverkan mellan organisationer

Enell menar att det under de senaste 20 åren har de blivit vanligare, inom offentlig sektor, att samverka. Att samverka är en speciell arbetsform som fordrar andra arbetssätt än vad traditionella arbetsplatser gör. Bilden av samverkan, har de senaste åren, lyfts upp av forskningen. Socialstyrelsen har lyfts fram familjecentraler som en lämplig samverkansform för att kunna ge barn och familjer stöd och skydd utifrån en helhetssyn. Organisationer har olika domänspråk, vilket i sin tur kan leda till antingen konflikt eller konsensus, beroende på hur organisationerna accepterar varandra. Enell beskriver samverkan som en nödvändighet och för att samverkan ska fungera måste man acceptera olikheter som finns mellan organisationer och verksamheter. Samarbete inom en familjecentral kan förklaras som att ha viljan att göra det bästa för de som behöver omsorg och vård. Det ska vara besökarnas behov som leder till samarbete och inte organisationens behov. Maktförhållandet mellan organisationer är något som kan försvåra samverkan, beroende på att flera aktörer vill definiera problemet. Enell menar, för att minska maktförhållande behöver man mötas på jämlika grunder, genom att visa tolerans och respekt mot varandra. (Enell, 2007). Hjortsjö beskriver att samverkan är betydelsefull för människobehandlande organisationer, av den anledningen att både kunna erhålla och kvarhålla resurser. Genom bättre resursutnyttjande och samlad effektivitet kan samverkan inom verksamheten gynnas (2005).

3.3 Definition av verksamheten

Familjecentraler beskrivs som en mötesplats för barnfamiljer. Som grund i verksamheten finns den allmänna mödra- och barnhälsovården, öppna förskolan samt en förebyggande socialtjänst. Gärdsmo Pettersson & Zeime beskriver verksamhetens mål som: ”att utifrån hela familjens livssituation främja en god hälsa hos barn och föräldrar” (2000, s.12). Detta strävar familjecentralerna genom att:

- vara en tillgänglig mötesplats
- skapa arbetsformer där föräldrar och barn är delaktiga
- erbjuda lättillgängligt stöd
- stärka det sociala nätverket runt barn och föräldrar
- utveckla god service
- vara ett kunskaps- och informationscentrum

Som nämnts tidigare arbetar flera olika yrkesgrupper tillsammans för barnet och dess familjs bästa på en familjecentral. Yrkesgrupper som förskolelärare, barnmorskor, socialsekreterare, sjuksköterskor och familjerådgivare är vanligt förekommande. En verksamhet med denna mångfald av yrkesgrupper innebär att den styrs av olika huvudmän, oftast kommun och landsting (Gärdsmo Pettersson & Zeime, 2000). Bing förtydligar och menar att de olika huvudmännen ska samordna sina resurser för att skapa något nytt tillsammans. Detta innebär även att de måste enas kring en ny gemensam verksamhetsidé (Bing, 2005).

De flesta verksamheter använder sig av begreppet familjecentral, medan vissa har valt andra namn som till exempel familjens hus, familjecenter och familjecentrum. Bing menar att detta kan skapa förvirring, men en förklaring är att det saknas nationella riktlinjer för familjecentraler. Hon beskriver att de som lever upp till definitionen familjecentral, arbetar med hälsofrämjande och generella förebyggande insatser (Bing, 2005).

Socialstyrelsen fick 2008, ett uppdrag av regeringen att sammanställa en rapport om familjecentraler och liknande verksamheter. En av frågeställningarna handlade om hur verksamheterna är finansierade och organiserade. Rapporten beskrivs som en kunskapsinventering att utgå ifrån vid utveckling av familjecentralerna. I rapporten poängteras att den huvudsakliga målgruppen för verksamheten är blivande föräldrar och föräldrar med barn i åldersgruppen 0-6 år. De program till blivande föräldrar som mödra- och barnhälsovården erbjuder, resulterar i att man lyckas nå ut till många (Öqvist, 2008).

Berg Wikander beskriver att arbetet som utförs på familjecentraler, skall sträva efter en samverkansform och fokus för verksamheten ska vara det förebyggande arbetet. Författaren menar att detta i sin tur leder till att socialtjänstens myndighetsutövning bör undvikas (Berg Wikander, 2006).

3.4 Familjecentralernas framväxt

Begreppet familjecentral är inte nytt. Redan på 1960-talet fanns tankar på ett tätt samarbete mellan sociala och medicinska insatser för blivande föräldrar och för småbarnföräldrar samt deras barn (Bing, 2005). Som vi tidigare nämnt under historik (3.1), initierades betänkanden och statliga utredningar under 1960- och 70-talet, vilket ledde till försöksverksamheter av socialstyrelsen. Dessa verksamheter fick namnet familjeservicecentraler och syftet var att öka samverkan mellan hälso- och sjukvård och socialvård.

Vårdcentraler och förskolor öppnades under 1970-talet. Något som samtidigt började växa fram, var föräldrautbildning för blivande föräldrar. Barn som inte fick plats i förskolan fick möjligheten att gå i lekrådgivning som öppnades, och som kan liknas vid dagens öppna förskola (Öqvist, 2008).

Under 1970-talet uppkom Göteborgsmodellen som har blivit en föregångare till dagens familjecentraler. Denna modell innebar att socialsekreterare tillkom och blev medarbetare i arbetslagen på öppen förskola samt mödra- och barnhälsovården. Genom samverkan mellan dessa grupper, ville man fränkoppla socialtjänstens förebyggande arbete ifrån socialkontoret, precis som mödra- och barnhälsovården är utanför sjukvården. I Göteborgsmodellen, ingick dock inte en samlokalisering av de olika yrkesgrupperna. Samlokalisering av yrkesgrupperna uppkom istället i början av 1990-talet i en annan modell som utvecklades i Stockholm, och fick därför namnet Stockholmsmodellen. Denna modell kom till i samband med starten av familjecentret i Hagalund, som var den första samlokaliserade familjecentralen. På Hagalunds familjecentral ingick de fyra basverksamheterna, och med hjälp av samverkan ville Hagalund nå ut till de mest utsatta familjerna (Ibid.).

Berg Wikander beskriver familjecentralen som en naturlig utveckling av den mödravårdscentral och barnavårdscentral som vi vant oss vid sedan nästan 70 år tillbaka. Förutom dessa verksamheter har familjecentraler utökats och inbegriper också, i flera kommuner, socialtjänst och öppen förskola i samma lokaler (2006).

3.5 Verksamheterna på familjecentralen

Inom familjecentralen arbetar, som nämnts ovan, öppna förskolan, mödra- och barnhälsovården och socialtjänsten. Denna samlokalisering innebär att de är organisatoriskt åtskilda genom att tillhöra olika huvudmän, vanligtvis kommun och landsting (Hjortsjö,

2006). I kommunen kan det vara två olika förvaltningar som ansvarar för socialtjänst och förskola (Enell, 2007).

Många andra verksamheter och grupper kan ingå i en familjecentral, och beroende på utbud kan dessa bestå av familjerådgivning, kvinnofridsgrupper, psykologer, tandhygienist, och bibliotekarie med flera. Antingen kan detta samarbete ske genom samlokalisering eller bara genom delvis samarbete (Bak & Gunnarsson, 2000). Nedan kommer vi kortfattat redogöra för de fyra vanligaste verksamheterna som finns inom familjecentraler.

3.5.1 Öppna förskolan

Öppna förskolan är en frivillig, och kostnadsfri förskola som är till för alla. Genom samlokalisering innebär det att man når ut till fler familjer. Detta skapar förutsättningar för att stärka familjens sociala nätverk. Verksamheten riktar sig till barn som ännu inte börjat skolan och som vistas hemma. Till öppna förskolan kommer vuxna och barn tillsammans. Familjecentraler menar att verksamheten är ett kontaktcentrum för föräldrar och en plats där sociala nätverk skapas (Bing, 1997, 2005; Berg Wikander, 2006). Öppna förskolans verksamhet kan bestå av aktiviteter såsom sångstund, bakning och fri lek. Vissa dagar har de enbart öppet för specifika grupper, som exempelvis babycafé och ”ung-mammagrupp”.

3.5.2 Mödra- och barnhälsovården

Mödravårdscentralen (MVC) riktar sig till blivande mammor och där följs utvecklingen av det väntade barnet. Även pappan och eventuella syskon ges viss uppmärksamhet vid besöken på MVC.

Barnavårdscentralen (BVC) arbetar med familjer med barn mellan 0-6 år. Arbetet på BVC handlar om barnets utveckling och innehåller bland annat kontroller av medicinsk, psykosomatisk och kognitiv utveckling vid vissa nyckelåldrar. BVC utför även läkarundersökningar, vägning och mätning av barnet (Hjortsjö, 2007).

MVC och BVC ser fördelar med att finnas under familjecentralens tak, för att kunna ta hjälp av varandra och att eventuellt hänvisa svårare ärenden till någon med mer lämpad kompetens (Bing, 2005).

3.5.3 Socialrådgivning

På familjecentraler finns rådgivande socialtjänst som ska stödja familjecentralens besökare, genom ett förebyggande arbete. MVC och BVC informerar besökarna vid de kontinuerliga barnkontrollerna, om de andra verksamheterna inom familjecentralen. För att socionomen ska kunna nå ut till besökarna gäller det att göra sig synlig i huset. Detta är viktigt eftersom man vill upptäcka eventuella problem i tid, innan de eskalerar. Socionomen har möjlighet att komma nära familjen och vara lyhörd inför problem, exempelvis vad det kan innebära att vara ny i ett land, eller att vara nybliven förälder utan ett socialt nätverk omkring sig (Bak & Gunnarsson, 2000). Enell beskriver hur Socialtjänsten ser fördelar med att vara samlokaliserade med familjecentralen, eftersom de i ett tidigt skede kan komma in i ett ärende och fånga upp familjer som de annars inte skulle komma i kontakt med (Enell, 2007).

Socialtjänstlagen (SoL) understryker samverkans- och barnperspektivet, vilket ligger till grund för besluten att barnets bästa ska stå i fokus. I kommentarer till SoL står det följande: ”En förbättrad samverkan med andra samhällsorgan som har med barn att göra, kan också medverka till att barnperspektivet får genomslagskraft” (Berg Wikander, 2006 s.17).

4. TEORI

För att förstå familjecentralers betydelse genom deras förebyggande arbete och samverkan, har vi valt att använda oss av Urie Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori. Teorin är användbar, därför att människan påverkas av den när- och kringmiljön de befinner sig i. Inom familjecentralers arbete, sker en viss påverkan, beroende på samhällets normer, olika politiska beslut som kan leda till förändring av verksamhetens resurser och utvecklingsmöjligheter. Beroende på vad som sker och hur man agerar på de olika nivåerna, ger det en påverkan på hur samverkan inom familjecentralen kommer att se ut. Vilket i sin tur kommer att ge konsekvenser på verksamheten.

4.1 Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori

Bronfenbrenner utvecklingsekologiska teori menar, att människors utveckling sker i ett aktivt samspel mellan olika faktorer i omgivningen. Trots att Bronfenbrenners forskning mest var inriktad på barn, avsåg han att den individuella utvecklingen fortlöper under hela livet, därför kan teorin tillämpas på alla människor (Andersson, 2002).

Den utvecklingsekologiska teorin beskrivs som ”en lära om det ömsesidiga samspel som äger rum mellan barnet i dess fortskridande utveckling och de föränderliga miljöer i vilka barn lever” (Lagerberg & Sundelin, 2003 s.19). Det är en pågående utveckling som sker under hela livet och som påverkas av relationer både inom och mellan närmiljöer och större sociala sammanhang (Ibid).

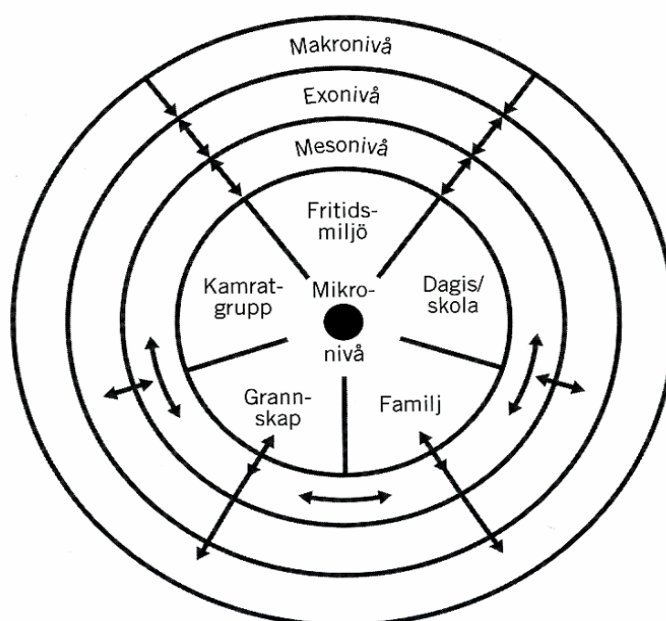
Eftersom individer utvecklas i samspel med sin omgivning, betyder det att samspelet med vuxna och kamrater blir viktiga beståndsdelar i barns uppväxtmiljöer. Sociala relationer och innehållet i de dagliga aktiviteterna blir också betydelsefulla faktorer för att skapa en trygg uppväxt (Gunnarsson, 1992).

Bronfenbrenner (1917-2005) var professor i psykologi och presenterade sin teori första gången 1979. Det främsta syftet med hans teori var att forska om människor i deras naturliga miljö (Andersson, 2002). I teorin framhäver Bronfenbrenner, att det inte enbart är den omedelbara miljön individen befinner sig i, som har en påverkan, utan det är även ett antal mer övergripande miljöstrukturer som omsluter varandra (Gunnarsson, 1992).

Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori kan förklaras som fyra analysnivåer, som inte har någon hierarkisk ordning, utan är indelade utifrån dess närhet till individen. Flera forskare

förklarar hans teori med hjälp av koncentriska cirklar, den ena inuti den andra, som Bronfenbrenner själv gör en liknelse till ryska dockor. Dessa analysnivåer kallar Bronfenbrenner för mikro-, meso-, exo- och makronivå (Andersson, 2002).

Bronfenbrenners teori var en kritik mot den dåvarande forskning som bedrevs. Forskningen fokuserade mest på individen utan att ta så mycket hänsyn till omgivningen. Bronfenbrenner ansåg att omgivningen spelade en stor roll i människans utveckling och därför skapade han teorin (Andersson, 2002).

Denna figur är Anderssons tolkning av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell, i Perspektiv på sociala problem, s.187 (2002).

4.1.1 Mikronivå

På mikronivå placerar Bronfenbrenner individen och interaktionen med dess närmaste omgivning, som till exempel föräldrar eller skolpersonal (Andersson, 2002). Det utmärkande med denna nivå är individens utveckling med dess närhet, och där han eller hon spelar en specifik roll under en bestämd tidsperiod, vilket exempelvis kan vara lärare, förälder, son eller dotter (Lagerberg & Sundelin, 2003). Ju äldre man blir, desto fler mikrosystem skapas (Andersson, 1986). Mikronivån är den nivå där individen skapar sin egen verklighet beroende på hur hans eller hennes relationer till sin omgivning ser ut (Andersson, 2002). Bronfenbrenner menar att mikrosystemets viktigaste element innehåller aktiviteter, roller och sociala relationer (Andersson, 1980).

4.1.2 Mesonivå

På mesonivå handlar det om samspelet mellan närmiljöerna. För barn handlar det oftast om familj, skola och kamrater, vilket gör att mesonivån innehåller ett antal inbördes relaterade mikrosystem (Lagerberg & Sundelin, 2003). Detta kan vara minst lika viktigt för barnet jämförelsevis med vad som händer inom respektive närmiljö. Ett exempel ur barnets perspektiv kan vara när föräldrar och skolan har en kommunikation, i detta fall sker det på mesonivån (Andersson, 2002). Det som händer i en miljö, kommer att påverka individens situation i en annan miljö, exempelvis individens skola eller arbetsplats. Därför är det viktigt att titta på flera närmiljöer samtidigt, vilket görs på mesonivå. Alltså kommer erfarenheter som man skaffar sig i den ena miljön, naturligt följa med och påverka den andra. Om närmiljöerna har ett dåligt samspel, kommer det i slutändan påverka individen negativt, medan om, det tvärtom skapas goda relationer mellan miljöerna, ökar chanserna för en god utveckling hos individen (Andersson, 1986).

4.1.3 Exonivå

Utanför mesonivån ligger exonivån. Miljöer inom denna nivå finns inte inom barnets verklighetsram, ändå kommer barnet i kontakt med dessa miljöer då och då. För ett barn kan detta till exempel vara miljöer, såsom föräldrarnas arbetsplats, organisationen inom skolan, eller lokalpolitik som indirekt påverkar barnets förutsättningar för att utvecklas (Andersson, 2002). Ett annat exempel som påverkar individens utveckling är kommunernas utbud och utformning av olika familjestöd. Beroende på hur väl en kommun planerar verksamheter för familjen, resulterar det i olika konsekvenser för individen (Andersson, 1986). Lagerberg & Sundelin beskriver att barn lever i ”sociala cirklar”, i ett samhälleligt sammanhang, som påverkar alla oavsett om det finns några risk- eller skyddsfaktorer hos det enskilda barnet. Författarna beskriver i ett exempel, att individen inte behöver fara illa av att bo i ett område med brist på samhällsresurser. Däremot om exosystemet präglas av problem och turbulens drabbas individen i någon form, menar Lagerberg & Sundelin (Lagerberg & Sundelin, 2003).

4.1.4 Makronivå

Inom de ovanstående nivåer som nämnts, sker det en växelverkan med samhällsförhållanden, normer och värderingar på nationell nivå. Denna nivå kallas makronivå. (Andersson 2002). Makronivån utgörs av institutioner och ideologier som genomsyrar hela samhället, och Lagerberg & Sundelin beskriver nivån som abstrakt. Makronivån är det yttersta och sista

systemet och belyser vilka normer, regler och lagar som gäller i samhället, och innehåller bland annat både kulturella och ekonomiska system som får sitt konkreta uttryck på de andra nivåerna i modellen (Lagerberg & Sundelin, 2003).

4.1.5 Vår tolkning av modellen

För att underlätta för läsaren i kommande kapitel, har vi valt att kortfattat beskriva hur vi kommer tolka Bronfenbrenners modell, och vad i förhållande till familjecentralen, som ligger på vilken nivå.

På mikronivå befinner sig barnet och familjen, och de påverkas i olika riktningar beroende på vad som sker inom de andra nivåerna. På mesonivå placerar vi familjecentralen under öppen verksamhet, familjens närmaste sociala nätverk och andra sociala sammanhang som familjen möter dagligen. På exonivå placerar vi arbetsgruppen inom familjecentralen, samverkan mellan varandra, främst när verksamheten inte är öppen, men som ändå påverkar de som besöker familjecentralen. På exonivån placerar vi ledningsgruppen och eventuella chefer som styr familjecentralen. Även förälderns arbetsplats finns på denna nivå. Slutligen på makronivå finns samhälleliga normer avseende bland annat föräldraskap och lagar på nationell nivå som har en påverkans effekt på familjecentralens arbete.

Med den utvecklingsekologiska modellen vill vi skapa en medvetenhet beroende på vad som sker på olika nivåer i samhället. Från samhälleliga normer och politiska beslut, till verksamheters arbetsformer och utveckling, påverkar det familjecentralen samverkan och arbete i olika riktningar. Vilket i slutändan kommer ha en påverkans effekt på de familjer som besöker familjecentraler.

Vi har en förhoppning om att denna bakgrund ska öka förståelsen för hur människor är en del av ett socialt sammanhang, och därför vill vi tolka familjecentralens samverkan och betydelse för familjer utifrån Bronfenbrenners modell. Av denna anledning vill vi också att teorin ska finnas med i läsarens bakhuvud under fortsatt framställning.

5. EMPIRI

5.1 Presentation av intervjupersonerna

Vi har som nämnts intervjuat tre personer från varje familjecentral, med samma yrkesbakgrund. Våra respondenter är två socionomer, två förskolelärare och två barnsjuksköterskor (läs hädanefter: BVC-sköterska).

Eftersom vi har valt att anonymisera både familjecentralernas verksamhetsnamn och respondenterna, kommer vi att kalla familjecentralerna för *Solen* och *Månen*. Eftersom vi har intervjuat samma yrkesroller på båda familjecentralerna, kommer vi för enkelheten skull nämna respondenterna som exempelvis ”socionomen på familjecentralen Solen”, eller ”förskoleläraren på familjecentralen Månen”. Detta med anledning av att det inte skall uppstå några missförstånd för läsaren.

5.1.1 Presentation av Solen och Månen

Båda familjecentralerna ligger i två mellanstora kommuner i Skåne. Den ena ligger i ett invandrartätt område och den andra finns belägen i en invandrartät stad. Familjecentralerna har varit verksamma i cirka tio år. Den största skillnaden mellan Månen och Solen, är att mödravården finns i anslutning till den ena familjecentralen, medan den andre familjecentralen inte har mödravården samlokaliserad hos sig. Mödravården som fanns i anslutning till den förstnämnda familjecentralen hade ingen möjlighet att ställa upp på intervjuer, och av denna anledning väljer vi att inte beröra skillnaden i vår uppsats.

5.2 Vem besöker familjecentralen och varför?

Bak och Gunnarsson beskriver den naturliga ingången till att besöka familjecentraler, som fungerar genom mödra- och barnhälsovården eller den öppna förskolan. Vidare menar de att verksamhetens goda rykten sprids föräldrar emellan (Bak & Gunnarsson, 2000). Precis som förskoleläraren på Månen säger, att ”den här verksamheten går på ’snack’, det går på tal från den ena till den andra... så sprids det bland mammorna”.

Till familjecentralen kommer blivande föräldrar och småbarnsföräldrar, och verksamheten ses som en mötesplats med öppna förskolan i centrum (Bing, 2006). BVC-sköterskan på Solen tror att den främsta anledningen till att familjer besöker verksamheten, är behovet av mötesplatser. När familjen kommer till öppna förskolan är det enligt henne oerhört viktigt att man känner sig välkommen och att miljön är inbjudande, och att få ett gott bemötande.

Även en tillgänglig telefonkontakt tycker hon främjar deras verksamhet, av denna anledning har de inga fasta telefontider, hon säger:

[---] telefonen är alltid öppen, det går alltid att nå oss[---] på andra ställen har man ju telefontid en halvtimme på morgonen, och det är ju 'då man får ha bekymmer, mellan halv 9-9', resten av tiden får man inte ha några frågor...

Gärdsmo Pettersson och Zeime menar att öppna förskolan är speciell, genom att föräldrar och barn umgås tillsammans i jämförelse med en vanlig förskola där barnen lämnas och hämtas (Gärdsmo Pettersson & Zeime, 2000). Även Westrup och Persson uttrycker att den öppna förskolan är kärnan i verksamheten, eftersom barnet är i fokus tillsammans med föräldrarna (Westrup & Persson, 2007). Solen och Månens förskolelärare beskriver att tyngdpunkten på öppna förskolan ligger på att föräldrar ska vara aktiva med sina barn. De själva är till som en resurs som planerar verksamheten och håller i specifika aktiviteter. På öppna förskolan måste de inta en annan roll än på en vanlig förskola, och de båda uttrycker att det är ingen traditionell förskolelärarroll, "man måste ta ett steg tillbaka och se till att föräldrarna är aktiva med sina barn".

Vem besöker en familjecentral och varför? Finns det en typisk målgrupp? Vissa av respondenterna svarade att det inte finns någon homogen målgrupp. Många av respondenterna tror att familjerna besöker verksamheten eftersom tillgängligheten av råd och stöd är stor då de arbetar under samma tak. Förskoleläraren på Solen menar att:

[...] det man uppskattar mest är nog ... tillgängligheten, att det är öppet varje dag och att det alltid finns någon att fråga [...] att verksamheterna finns under samma tak [---].

Andra anledningar till att familjer besöker verksamheten beror på att den är frivillig och att det finns en bred kompetens (Bak & Gunnarsson, 2000). Några av respondenterna pratade mycket om ensamhetskänslan. Det är en stor omställning att få barn, och det påverkar hela ens livssituation. Förskoleläraren på Månen säger:

[...] Då kommer hon till babycaféet och där träffar hon andra mammor, och får lite mål och vuxenkontakt... och då pratar de naturligtvis med varandra,

om förlösning, och bebisen, om livet... om mannen, om det finns någon och utbyte, problem och få stöd av varandra [...]

Samma sak menar förskoleläraren på Solen. Att bli förälder är ett stort avbrott i livet, speciellt om man får barn lite senare, och kan vara mitt i karriären. Många kan känna sig ensamma vilket medför ett socialt behov. Bing beskriver känslan av att vara ensam som en saknad av ett socialt stöd, vilket kan resultera i utanförskap, ledsnad och depression (Bing, 1999). Vidare menar familjecentralen Solen att verksamheten är till för att skapa nätverk. Föräldrar behöver få känna en tillhörighet, att det finns en gemensam nämnare, till exempel i unga mamma-gruppen. En del tror att familjecentraler endast behövs i socialt utsatta områden, men enligt BVC-sköterskan på Solen kommer familjer från alla områden i kommunen. Även de som är fullt kapabla att klara sig själva. Det handlar om en trygghet och en närhet till allting, och som hon uttrycker det: ”ett hus med möjligheter”.

Båda familjecentralerna uttrycker att en fungerande samverkan är av stor betydelse för verksamheten. Många av respondenterna menar att den psykiska ohälsan bland familjer har blivit mer påtaglig de senaste decennierna. De beskriver både depression och anknytningsproblem som relativt förekommande bland besökare på familjecentralerna. BVC-sköterskan på Månen tror att den psykiska hälsan har uppmärksammats allt mer sedan slutet av 1970-talet. Innan dess såg man enbart till den fysiska hälsan hos barnen. Nu tas det mer hänsyn till helheten och hur samhället påverkar individen. Vidare säger hon att samhället och omgivningen skapar en stress hos föräldern:

[...] de flesta har så höga krav, både på sig själv och sin omgivning, förväntningar på att allting ska vara väldigt strukturerat... och det är många som mår dåligt över det idag [---] det är så mycket måsten... så det är väl vår tids stora problem...

Många som besöker familjecentralerna är av annan etnisk bakgrund. Våra respondenter har uttryckt det som positivt och att det bidrar till en mångfald som gör arbetet mera intressant och att det ger en dynamik bland besökarna, genom att få ta del av varandras kulturer, som exempelvis traditioner och olika synsätt på föräldraskapet. Olika aktiviteter inom verksamheten på en familjecentral underlättar de barriärer som kan uppstå när besökarna inte delar ett gemensamt språk (Gärdsmo Pettersson & Zeime, 2000). BVC-sköterskan på Solen berättar att de strävar efter att motivera alla besökare till att tala svenska, så att alla

ska kunna förstå varandra. Hon berättade om en händelse när hon försökte uppmuntra en grupp albanska kvinnor att tala svenska:

[...] å då tittar de på mig precis som man var en kanin i en illerfarm [...] när jag som svensk går in i en grupp med 8 albanska kvinnor, där de inte pratar svenska, det är rätt nyttigt [...] när de pratar något jag inte förstår, då blir man rätt så ensam... kan vara rätt skönt att få lära sig hur det känns.

5.3 Nätverkets betydelse för familjerna

Bing definierar *socialt nätverk* som ”informella relationer mellan människor som någorlunda regelbundet gör något med och för varandra” (Bing, 2005 s.69). Socialt stöd från nätverk anses vara en oersättlig skyddsfaktor, och forskning har visat att föräldrars nätverk har en god inverkan på barnets hälsa (Bing, 2005).

Familjecentralerna pratade om nätverkets betydelse för familjen, och vilket stöd föräldrarna får av varandra genom olika grupper och aktiviteter på familjecentralen. Förskoleläraren på Månen menar:

De har mycket stöd av varandra [...] för det är inte så himla lätt för mammorna alla gånger, jag tycker de har jätteglädje av att kunna träffas med sina randiga, och rutiga erfarenheter och bakgrunder.

Familjecentralen Solen pratade om vikten att känna en tillhörighet, och att kunna se andra familjer med liknande familjesituationer. BVC-sköterskan beskrev det som att:

[...] en familjecentral är också till för att skapa nätverk [---] när man kommer på öppna förskolan så träffar man på någon som pratar samma språk [---] så visar det sig att ’vi har en tillhörighet vi har en gemensam nämnare’ det är en trygghet, vi behöver en tillhörighet[---].

Familjecentraler menar att ett bra sätt att skapa nätverk för familjer, kan också ske genom föräldrautbildningar. Socionomen på Solen beskriver öppna förskolan som ett bra sätt att rekrytera till utbildningarna. Hon menar att det blir en naturligare inbjudan. Även förskoleläraren beskriver föräldrautbildningarna som ett bra forum för att träffa andra föräldrar som känner en osäkerhet kring sitt föräldraskap och som finner svårigheter med barnuppfostran. Hon upplever ibland att föräldrar kan ta illa upp när hon erbjuder föräldrautbildning, genom att de tror att de är dåliga som föräldrar. När de väl har gått kursen

och det är sista tillfället kan de säga ”Åh nä, är det sista gången, det har ju varit så bra här”. Föräldrarna har upplevt att det finns andra familjer med samma problematik i barnuppfostran. De får mycket styrka av varandra och vågar samtala om svårigheterna i föräldraskapet, menar förskoleläraren på Solen.

Föräldrars sociala nätverk kan både ha en indirekt och direkt påverkan på barns utveckling. Gunnarsson beskriver betydelsen av det sociala nätverket för familjen och menar att ett socialt nätverk kan ge föräldrar praktiskt och känslomässig stöd. Gunnarsson beskriver att man också funnit positiva resultat avseende barns socioemotionella och kognitiva utveckling när de träffar andra barn och vuxna utanför familjen. Nätverket kan ge föräldrar positiv och negativ kritik i deras sätt att bemöta sitt barn. Samtidigt kan föräldrar ta intryck från hur andra i nätverket samspelar med sina barn. Det blir som en modellfunktion där de börjar reflektera över sitt beteende och se hur man kan agera på ett annat sätt (Gunnarsson, 1992). Gunnarsson visar med ett exempel, vilken betydelse nätverket har för barnet och familjen:

Mammas sociala nätverk är viktigt för Anna. När morbror Lasse kommer för att borra i köksväggen och sätta upp en hylla, finns Anna med och hjälper till, efteråt går Anna och morbror Lasse iväg för att mata svanarna. Då blir det ofta en glass också. Och tid för Annas mamma att tvätta lakan. (Gunnarsson, 1992 s.156).

Förskoleläraren på Solen tycker att det är viktigt att stödja föräldrarna i deras roll, genom att själv vara en god förebild. Hon menar att föräldrautbildningarna är ett sätt att lära sig om förhållningssättet till sitt barn och hur föräldern hanterar olika situationer. Hon beskriver det så här:

Vad vinner man på att vara lugn, istället för att skrika? Hur kan vi hitta bra sätt för att kommunicera med barnen? Lite om uppfostran överhuvudtaget [---] små barn gör inte saker för att vara dumma [...] det tillhör en utveckling för att man ska komma vidare [---] då känner man många gånger att stödja föräldrarna i deras roll är ju en av våra absolut viktigaste uppgifter [---].

Socionomen på Månen menar precis som socionomen på Solen, att familjerna pratar mycket kring uppfostringsstilar, och att det därför är viktigt att utvärdera föräldrautbildningar efteråt. I utvärderingen ges möjlighet till att se vilken effekt och påverkan den har gett, vilket bidrar till större utvecklingsmöjligheter. Berg Wikander beskriver även hon vikten av att utvärdera

verksamheten, då det sker en ständig utveckling (Berg Wikander, 2006). Socionomen på Månen har upplevt hur något de lärt ut resulterat i motsatt effekt. Hon beskriver ett exempel där vissa av föräldrarna hade svårt att blanda auktoritet med lek, känslor och kärlek:

[...] efter det här programmet så är de ännu mer auktoritära [...] det finns inga förhandlingsmöjligheter [...] det blir jättekonflikter, jag tror att vissa föräldrar har mer svårt att visa känslor mot sina barn [...] det tror jag mer är deras problem. Därför tror jag det är bra att utvärdera och titta på det efteråt.

Det är viktigt att personalen arbetar för att alla besökare ska vara inkluderade på familjecentralen. Viktigt är att det används ett gemensamt språk på öppna förskolan, för att minska risken för utanförskap. Ibland kan föräldrar känna sig utestängda om personalen inte arbetar för integrering mellan föräldrar, särskilt de som har mindre lätt för sociala sammanhang (Berg Wikander, 2006). Bing beskriver att personalen aldrig kan bidra med den känslomässiga ömsesidigheten, däremot kan de arbeta för att besökarna ska få kontakt med varandra, speciellt när deras egna nätverk inte räcker till (Bing, 2005).

5.4 Samverkan på familjecentraler

5.4.1 Samverkan mellan yrkesgrupperna

Gärdsmo Pettersson och Zeime menar att yrkesrollerna inom en familjecentral blir tydligare. Eftersom det finns en bred kompetens inom verksamheten går det att fokusera mera på sin egen yrkesroll. Vidare beskriver de, att när deras arbete sker så nära andra yrkesgrupper, resulterar det i en egen tydligare yrkeskompetens (Gärdsmo Pettersson & Zeime, 2000). BVC-sköterskan på Solen uttrycker det som att:

[...] här behöver jag *bara* vara BVC-sköterska, jag behöver inte vara socionom [...] inte förskolelärare, [...] utan här behöver jag bara ha det som är mitt uppdrag. Det andra, kan de andra ta hand om.

Båda familjecentralerna menar att det är en stor fördel att vara samlokaliserade. Månen uttrycker att den gemensamma kompetensen är en fördel för familjen, och att kunskapen om varandra ger föräldrar bättre stöd, eftersom man på ett smidigt sätt kan ”slussa” över ärendet eller samarbeta kring det. Solen understryker att familjer som har det svårt, inte har kraften att ta kontakt med olika instanser. Därför är det viktigt att finns under samma tak. Familjecentralen kan skapa en bra och trygg relation, och bemöta föräldrars olika problem

med en bred och gemensam kompetens. Bing beskriver hur föräldrar fick gå från den ena samhällsinrättningen till den andra. Nu när det är samlokaliserade blir det mer praktiskt för föräldrarna och yrkesgrupperna kan enklare hänvisa till varandra (Bing 2005).

En annan fördel med samverkan inom familjecentraler är att socialtjänstens roll avdramatiseras, eftersom de i vanliga fall mer ses som en myndighet. Socialsekreterarna blir inte lika främmande för familjerna, utan personer med kända ansikten, när de flera gånger stött på familjen i korridoren på familjecentralen. (Bak & Gunnarsson, 2000). Båda socionomerna beskriver vikten av att vara synlig, och att få ett ansikte på vem man är. Solens socionom menar att:

[...] det är just vitsen med att ha en låg tröskelnivå som familjecentral [...] att få ett ansikte [...] och det är ju informella samtal som förs inne på öppna förskolan, man blir ju inte abstrakt [...] så det är viktigt att vara synlig.

Då socialtjänsten är ett laddat ord, kan många inom den yrkeskategorin väcka obehag för familjer. Får föräldrarna bara se socionomerna i huset och att de dyker in på öppna förskolan och finns tillgängliga, blir de ett naturligt inslag på familjecentraler. BVC-sköterskan på Solen berättar vidare att:

[...] de är vanliga människor [...] de hugger inte efter oss utan, de sitter här och dricker kaffe en stund, sprider sitt budskap, det blir ett annat lugn.

5.4.2 Samverkan mellan yrkes- och ledningsgrupp

Ledningsfrågor är av central betydelse för hur samarbete utvecklas inom organisationer. Svårigheten blir ofta att denna fråga får för lite uppmärksamhet (Bak & Gunnarsson 2000). Samtidigt understryker Danmark stora brister inom ledningsfunktionen som ofta kan vara ostrukturerad och ibland till och med obefintlig (Danemark 2000). Enell menar att en förklaring kan vara att många familjecentraler inte har en tydlig organisation och riktlinjer för verksamheten (Enell, 2007). Gärdsmo Pettersson & Zeime beskriver att familjecentralers framgång beror på att de som tar besluten har en stark tro på det förebyggande arbetet (2000). Personalen på Månen beskriver också chefens roll som betydelsefull. Det är viktigt med engagemang, och stort intresse för den förebyggande verksamheten som familjecentralen bedriver. Socionomen beskriver ett chefsbyte och skillnaden som det resulterade i:

[...] hon var väldigt intresserad av familjecentraler och arbetade jättehårt, det var otrolig skillnad när hon var med, sen efteråt när hon slutade... de föll så... så nu är det ett glapp mellan politiker och arbetsledare, vi har ingen direkt arbetsledare...

Socionomen på Solen berättar att det har funnits olika chefer under hennes tid på familjecentralen, men på grund av chefsbyte inom organisationen har det resulterat i att de känner sig ganska självgående. Detta menade hon var både bra och dåligt, eftersom de inte alltid får den stöttning de behöver: ”[...] vi känner oss ganska självgående [...] inte styrda och kanske inte heller alltid stöttade”. Danemark beskriver även detta som ett resultat av en otydlig ledningsfunktion. När en samverkansgrupp är utsedd och målen formulerade, tror ledningen att deras roll är mindre betydelsefull och att verksamheten är självgående (Danemark, 2000).

Tidsbrist kan vara ännu en anledning till att ledningsfunktionen är otydlig. Danemark menar att det handlar om en prioriteringsfråga (Ibid). Även om detta berättade socionomen på Solen. Hon beskrev det som ett problem att samla yrkesgrupper och dess chefer inom familjecentralen, på grund av att de tillhör olika huvudmän. En önskan finns från Solens familjecentral, att cheferna skulle samarbeta och träffas själva. Samtidigt säger socionomen att det verkar vara en prioriteringsfråga att besöka verksamheten: ”det är inte alltid prioriterat att komma hit”. Danemark beskriver att ledningen måste vara kunnig inom de frågor samverkan handlar om. BVC-sköterskan på Solen menar att det kan vara svårt att vara kunnig inom området om några av besöken inte sker under pågående verksamhet:

[...] när de kommer hit finns här ingen verksamhet, så de vet inte hur vi jobbar [...] finns det ingen här ... då kan du inte bilda dig en uppfattning om vad det är vi faktiskt gör när huset håller på och rämnar med alla dessa människor som pressar på.

5.4.3 Olika huvudmän

Inom familjecentralernas verksamheter finns det, som tidigare nämnts, olika huvudmän. Överlag fick vi ett intryck av våra respondenter, att det är en svårighet att inom samma verksamhet styrs av olika huvudmän. Denna uppfattning har även Hjortsjö i sin avhandling avseende samlokaliserade familjecentraler, där hon beskriver att skilda huvudmän kan vara problematiskt (Hjortsjö, 2006). Förskoleläraren på Solen menar att det krävs att cheferna

inom de respektive huvudorganisationerna samverkar och har ett gemensamt mål, därför tror hon att det är viktigt att cheferna har samma ”tänk”. Enell menar att om målen för samverkan är otydliga och motsägande försvårar det arbetet med två huvudmän (Enell, 2007). Eftersom det finns svårigheter att vara styrda av olika huvudmän, menar förskoleläraren på familjecentralen Solen att det är viktigt att ha en medvetenhet om vikten av samverkan mellan yrkesgrupperna. Hon uttrycker följande:

Man skulle ju säkert kunna ha en familjecentral, där man ska samverka [...] men om personalen, alla håller sig på sin kant... det är väldigt personbundet. Det är verkligen viktigt att man söker tjänsten ’nu ska vi arbeta så här’[...] alla som jobbar här idag har ju sökt sig hit, och det är en stor fördel att alla har samma tänk när vi ska samarbeta kring olika saker...

BVC-sköterskan på Solen har liknande uppfattning och beskriver personalen som eldsjälar i verksamheten, och att arbetsgruppen därför är viktig för familjecentralen. Enell menar att det kan vara problematiskt med att ha en arbetsgrupp som domineras av eldsjälar, eftersom man kan förlora förmågan till att analysera verksamheten och lägga mer fokus på det dagliga arbetet (Enell, 2007). Personal som ska samverka inom familjecentralen, måste i hög grad ha en insikt om vad arbetet kommer att innebära, och det poängteras, att det är betydelsefullt att förankra tankegångar och beslut i hela organisationen (Gärdsmo Pettersson & Zeime, 2000).

Vi fick liknande uppfattning från socionomen på Solen, som känner att de inte får något genuint intresse för samverkan, vilket enligt henne är en förutsättning för arbetet på en familjecentral.

En nackdel med att vara organisatoriskt åtskilda, menar förskoleläraren på Solen, är att de har olika riktlinjer som skiljer dem åt. Hon förklarar, att inom förskolan finns deras allmänna råd, vilket inte skapar någon riktig struktur på öppna förskolan. Jämför hon istället med BVC, har de ett basprogram som de måste följa:

Svårigheterna har väl varit att kunna få ihop hur vi jobbar, kommun och landsting, att man har olika traditioner med sig [...] BVC är rätt styrda av sina dokument, och basprogram att ’det här ska man göra’. Men det är väl det, att man har lite olika bakgrund... olika riktlinjer.

Resultatet av att vara organisatoriskt åtskilda diskuterades även på familjecentralen Månen, som uttryckte att det hade varit problem vid starten av verksamheten, men att det inte längre fanns några större svårigheter avseende detta. Socionomen på Månen menar att de får ett bra gehör från ledningen, och samtidigt är väldigt fria till att styra verksamheten som de själva vill. Något hon däremot tror kan öka kvalitén i arbetet på familjecentralen är att ha en samordnare. Bing beskriver samordnaren som ett slags språkrör, vars uppgift är att upprätthålla kommunikationen, både inom arbetslaget och mellan arbetslaget och ledningsgruppen. En annan uppgift som åläggs samordnaren, är att främja ett gott arbetsklimat (Bing, 2005). På familjecentralen Solen har de haft en samordnare som de tyckte fick en obekväm position. Dels fick samordnaren fungera som ”vaktmästare” och sköta mycket praktiskt, samt framföra åsikter och önskemål från både arbets- och ledningsgruppen. BVC-sköterskan sa:

[...] samordnaren får stå skott för allas åsikt och det är inte meningen. Vi är inte fler än att vi klarar oss utan en samordnare. [---] vi kan prata för varandra [...] Sen får vi hjälpas åt med de praktiska sakerna istället.

Bing instämmer att samordnaren kan ha en utsatt position, men att det är ledningsgruppens ansvar att se till att samordnarens arbetssituation är dräglig (Bing, 2005).

6. ANALYS

Vi kommer att utgå från Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell samt tidigare forskning, för att förklara familjecentralers samverkan och vilken betydelse yrkesgrupperna anser att familjecentraler har för besökarna. Vi kommer att använda de olika nivåerna i Bronfenbrenners modell, för att visa att, beroende på förändringar som sker på de olika nivåerna, kan det resultera i olika påverkan på yrkesgruppernas samverkan, och som även kommer att ge konsekvenser för verksamhetens besökare. Genom att dela upp analysen i mikro-, meso-, exo-, och makronivå, hoppas vi kunna göra en lättförståelig redogörelse för hur de olika yrkesgrupperna på familjecentralen, påverkas av sin omgivning och hur det i sin tur leder till konsekvenser för besökarna. Denna påverkan som kan vara allt från vilka normer och lagar samhället statuerar på makronivå, till vikten av en engagerad ledningsgrupp och chef på exonivå som resulterar i konsekvenser för samverkan. Barnet på mesonivå påverkas i olika riktningar beroende på hur föräldern och andra som har en relation till familjen interagerar. På mikronivå påverkas barnet och familjen i samspel med sitt närmaste nätverk. Vi kommer att utgå ifrån familjen som mikrosystem, istället för att enbart ha barnet i fokus. Detta med anledning av att familjecentralen är till för hela familjen, eftersom föräldrar och barn är där tillsammans.

Vi vill tydliggöra för läsaren att de olika nivåerna omsluter varandra, därför kan vara svårt att särskilja vad som ingår i varje nivå. Av denna anledning har vi valt att redogöra detta genom att belysa mikro- och mesonivån tillsammans samt exo- och makronivån tillsammans.

6.1 Mikro- och Mesonivå

När barnet och dess familj kommer till familjecentralen, möts de av olika yrkesgrupper som samverkar för familjer under samma tak. En fördel respondenterna nämnde avseende samlokaliseringen var att yrkesrollerna förtydligades eftersom man bara behövde fokusera på sin egen yrkesroll, vilket innebär för besökarna att de kommer till en verksamhet med bred kompetens. Gärdsmo, Pettersson & Zeime menar också att yrkesrollerna förstärks genom den breda yrkeskompetensen, vilket gör det lättare att fokusera till sin egen yrkesroll (2002).

Några av respondenterna uttryckte att många föräldrar känner sig ensamma. Att få barn är en stor omställning, vilket påverkar hela livssituationen. Bing beskriver, att ensamhet är känslan av att sakna socialt stöd, vilket kan leda till utanförskap, ledsnad och att det även kan resultera i en depression (Bing 1999). Barnet som lever tillsammans med sina föräldrar i sitt

mikrosystem, påverkas av den miljö de lever och samspelar i (Andersson, 1986). Saknar föräldern ett stort nätverk tolkar vi det utifrån Andersson, som att det kan öka riskerna för ensamhetskänslor. Av denna anledning blir en familjecentral betydelsefull eftersom den kan skapa förutsättningar för kontakt och nätverk.

Familjecentralerna beskriver tillgängligheten som en stor fördel för föräldrar, vilket gör att verksamheten blir extra betydelsefull. Tillgängligheten på familjecentralen blir en viktig funktion för familjen. Tillgängligheten av att den finns i familjens närhet, har generösa öppettider, passande aktiviteter, samt möjligheten till att träffa andra familjer i liknande situationer gör familjecentralen till ett hus av möjligheter, menade en av respondenterna. Bronfenbrenners forskning visar att sociala relationer, roller och aktiviteter är viktiga beståndsdelar inom mikrosystemet (Andersson, 1980). Är tillgängligheten inte bra, tolkar vi utifrån Bronfenbrenners teori att risken ökar till att föräldrar får svårare att hitta socialt stöd och nätverket fortsätter att förbli litet. Vi har också gjort en tolkning utifrån teorin att barnet i sitt mikrosystem tillsammans med familjen, behöver ett nätverk av personer som finns till hands i familjens vardag. Har föräldrarna inget nätverk, kan barnet påverkas i fel riktning, då familjen inte får någon stimulans från omgivningen. Gunnarssons exempel om Anna (5.3), tycker vi, visar vilken betydelse nätverket har. Samtidigt som Anna får stimulans genom att träffa sin morbror och komma hemifrån, får mamma tid till att sköta tvätt och annat praktiskt som ibland kan vara svårt att hinna med. Förälderns nätverk blir även det lilla barnets nätverk, eftersom det mindre barnet i samma utsträckning inte har möjlighet att skapa ett eget, då det på ett naturligt sätt är bundet till sina föräldrar (Gunnarsson, 1992).

Gunnarsson (Ibid) menar att barn gynnas kognitivt och socioemotionellt av att träffa andra barn och vuxna utanför familjen. Utifrån Gunnarssons resonemang tolkar vi att nätverk kan skapas på en familjecentral där möjlighet finns att träffa andra familjer, och barnet får komma till en annan miljö än hemmet. En av våra respondenter berättade att tanken med en familjecentral är att öppna förskolan ska vara aktiv för förälder med sitt barn. Barnet får där förälderns fulla uppmärksamhet, eftersom inga hushållssysslor kan uppta förälderns tid från barnet. Vår tolkning utifrån Bronfenbrenner är att när familjen uppskattar tiden de har på familjecentralen, kan det leda till att familjens mående inom andra miljöer eller i relationer förbättras. Precis som Gunnarsson menar att innehållet i de dagliga aktiviteterna och de

sociala relationerna blir betydelsefulla faktorer för att skapa en trygg uppväxt (Gunnarsson 1992).

En av respondenterna menade att de strävar efter att alla ska tala ett gemensamt språk på familjecentralerna. Detta för att underlätta eventuella missförstånd som kan uppstå. Hon berättar om ett exempel där hon själv gick in i en grupp med albansktalande kvinnor, och vilken känsla av utanförskap det förde med sig. Det är viktigt att yrkesgrupperna verkligen motiverar till ett gemensamt språk, även om det kan vara svårt. Risken finns annars att utanförskapet frodas i det tysta vilket kan leda till att vissa föräldrar inte känner någon tillhörighet och därför väljer att inte besöka verksamheten, förutom de allmänna kontrollerna på BVC. Utifrån Bronfenbrenners teori tolkar vi detta genom att barnet i sitt mikrosystem påverkas, när föräldrarnas utanförskap resulterar i att barnet inte får komma till öppna förskolan med dess aktiviteter.

6.2 Exo- och Makronivå

De flesta av våra respondenter menar, att en av fördelarna med att vara samlokaliserade är att de på ett smidigt sätt kan lämna över ett ärende till någon yrkesgrupp som anses ha en mer lämpad kompetens för problemet. De respondenter som uttalade sig om detta, använde sig av ordet ”slussa”. De menade att de lätt kunde ”slussa” över ett ärende eller samarbeta, eftersom det finns en sådan bred kompetens under familjecentralens verksamhet. Bing för ett resonemang om hur familjer förut fick gå från den ena samhällsinrättningen till den andra, vilket inte alltid var så praktiskt lätt. Nu när de finns i samma lokal, kan de hänvisa till och rådfråga varandra (Bing 2005). Vi tolkar utifrån Bing, att detta kan underlätta för familjerna, då det ibland kan vara svårt att ta sig mellan många instanser, särskilt om man inte mår bra. Även om vi ser fördelarna med att kunna lämna över ett ärende till någon annan under familjecentralens verksamhet, kan vi också se en problematik med ”slussandet”. Enell beskriver att ”slussning” efterfrågas främst av personal på öppna förskolan och BVC. De förväntar sig att socionomen ska överta besvärliga ärenden eller i sin tur ”slussa” vidare till annan lämpligare instans, till exempel familjerådgivning. Detta är en uppgift som socionomen anser sig inte alltid behöva göra, utan tycker att BVC eller öppna förskolan själva kan bli bättre på att hantera svåra situationer och hänvisa till rätt instans (Enell 2007). Utifrån detta, tolkar vi att risken kan finnas att en del familjer kan hamna ”mellan stolarna” vid eventuella ”slussningar” när yrkesgrupperna lämnar över, i tron om att en kollega har en bättre lämpad

kompetens. Detta kan leda till en negativ påverkan för familjen eftersom man hamnar mellan yrkesgrupperna och kan känna sig ovälkommen när ingen vill hantera problemet. Det kan skapa övergivenhetskänslor, om denna ”slussning” används på fel sätt, och familjen inte får komma till rätt person eller instans.

Statens engagemang för familjecentraler gick förlorad år 2001, på grund av att Folkhälsoinstitutet övergick till Statens folkhälsoinstitut. I och med detta försvann de nationella riktlinjer som fanns avseende verksamheten och sedan dess har det inte skapats några initiativ på nationell nivå (Bing 2005). Vi tolkar enligt Bronfenbrenners modell, att det handlar om makronivån. När det saknas riktlinjer på hur familjecentraler skall utarbetas, tolkar vi att makronivån i sin tur påverkar kommunen på exonivå. Våra respondenter berättade om hur viktigt det är att cheferna och de som arbetar på beslutsnivå, visar ett engagemang och ett stort intresse av verksamheten för att den ska fungera tillfredställande. De menade även att det är viktigt att ha ledningsgruppen med sig, för att samverka mellan yrkesgrupperna ska fungera på ett smidigt sätt. En av familjecentralerna beskrev hur de ibland kunde känna att de inte var så styrda, men samtidigt inte stöttade, och menade därför att de kunde sakna ledningsgruppens engagemang och stöd för att själva kunna bedriva verksamheten på ett effektivt sätt. Samma familjecentral ansåg att cheferna hade svårt att prioritera familjecentralen på grund av tidsbrist. Utifrån Bronfenbrenners modell tolkar vi, att en anledning till att ledningsgruppen brister i sin förmåga till att visa engagemang kan vara att det finns brister redan på makronivå, eftersom det saknas nationella riktlinjer. När det inte finns några nationella riktlinjer till hur verksamheten ska bedrivas, tolkar vi att ledningsgruppen har svårt att prioritera familjecentralens arbete när det inte finns några ramar för hur familjecentralers arbete ska utföras. Bristen på engagemang kan tänkas leda till konsekvenser på yrkesgrupperna inom familjecentralens samverkan.

Våra respondenter uttryckte det som en svårighet att styras av olika huvudmän inom samma verksamhet. En av respondenterna uttryckte, att det beror på att de styrs av olika riktlinjer och det speciella basprogram som BVC har. Detta medför att det inte skapas någon direkt struktur på verksamheten. Enell menar, om målen för samverkan är tydliga och enhetliga, förenklas arbetet, särskilt när man är organisatoriskt åtskilda genom olika huvudmän (Enell, 2007). Gunnarsson uttrycker att ledningsfrågor har en central betydelse för hur samarbete utvecklas inom organisationer, det som ofta är en svårighet är att frågor av denna sort får för lite uppmärksamhet (Bak & Gunnarsson 2000). Återigen kan vi tolka detta utifrån

Bronfenbrenners modell: Om ledningsgruppen på exonivå inte ger samarbetet på en familjecentral tillräckligt med uppmärksamhet, blir det svårt för yrkesgrupperna att fungera som en enhetlig arbetsgrupp. Trots sin organisatoriska skiljelinje, bör de visa upp en stark och enad ledning. Även här kan vi tolka Bronfenbrenners teori som ”ringar på vattnet-effekt”, när ledningens påverkan på arbetsgruppen leder till effekter på verksamheten, leder det i sin tur till att familjen som besöker familjecentralen påverkas, vilket Bronfenbrenner skulle placera längst in på mikronivå, i den utvecklingsekologiska modellen.

När man arbetar på en familjecentral är det viktigt att ha en medvetenhet om vikten av samverkan mellan yrkesgrupperna, och att det är personbundet vem som söker tjänsterna, menade en av våra respondenter. Hon menade vidare att det måste finnas en medvetenhet om att man arbetar i en samverkansform som är speciell för familjecentraler. En annan respondent beskrev arbetsgruppen som eldsjälur och hur viktig arbetsgruppen blev på grund av detta. Enell för fram kritik mot eldsjälur och beskriver att det kan innebära problem att ha en arbetsgrupp som till stora delar består av eldsjälur. Hon menar vidare att detta kan resultera i att man inte analyserar verksamheten utan lägger mer kraft i det dagliga arbetet (Enell, 2007). Vi tolkar utifrån Enell att familjecentraler i någon mening är beroende av eldsjälur som lägger mycket kraft i det dagliga arbetet, eftersom det verkar vara svårt att få klara direktiv från en oengagerad ledningsgrupp. Om en i arbetsgruppen slutar, som har haft en inspirerande roll, kan det ske en förändring inom verksamheten. När denne ”eldsjälur” slutar finns inte samma engagemang kvar som bär upp gruppen på samma sätt, vilket kan leda till negativa konsekvenser för verksamheten och till slut även besökarna. Återigen kan vi tolka det utifrån Bronfenbrenners teori för att se hur ett samspel, som sker på en nivå påverkar en annan.

En av våra respondenter menade att genom samhället och omgivningens påverkan kan föräldrar känna en stor stress. Kraven som föräldern sätter på sig själv, menade hon, kan leda till för många ”måsten”. Normer som skapas i samhället om det goda föräldraskapet, tolkar vi genom Bronfenbrenners teori, som att det finns inom makronivån. Även i detta avseende påverkar makronivån de andra nivåerna när föräldern samspekar med sin omgivning. Vi tolkar utifrån teorin att inverkan av normer i samhället kan påverka föräldern i hemmet på mikro- och mesonivå, och genom arbetet på exonivå och även i andra sociala sammanhang. Om en förälder känner stark press från sin omgivning och samhället, så innebär det en stor påfrestning på föräldraskapet, vilket i sin tur kan leda till en negativ inverkan på familjen, och

som kan yttra sig i irritation och trötthet. Genom att föräldern känner en stark press slutar denne kanske reflektera över vad hon eller han själv vill i sitt föräldraskap och ser mer till vad andra tycker och tänker. Enligt Bronfenbrenner kan erfarenheter som upplevs i en miljö inte suddas ut. Erfarenheter följer med och påverkar i sin tur andra miljöer som individen samspelar i (Andersson, 1986). Denna miljö tolkar vi som föräldrarnas arbetsplats. Fungerar inte relationerna på arbetsplatsen, kan detta ge utslag genom att föräldrarnas relationer på arbetsplatsen påverkar andra miljöer som denne samspelar i, vilket innebär att det återigen blir som en ”ringar på vattnet-effekt”. Även barnets upplevelser av exempelvis hemmiljön följer med till den eventuella förskole- eller skolmiljön, vilket i sin tur påverkar barnets relationer där.

En annan respondent pratade om föräldraskapet, och vilken styrka föräldrar kan få av varandra på en familjecentral, och att de vågar samtala om osäkerheten som kan upplevas som förälder. Hon uttryckte att en av de viktigaste uppgifterna de olika yrkesgrupperna inom familjecentralen har, är att stödja föräldrarna i deras roll, och att man själv är en god förebild. Gunnarsson för ett liknande resonemang om hur andra människor fungerar som en modellfunktion. Att se hur andra agerar, gör att man som förälder börjar reflektera över hur beteendet får en inverkan på barnet (Gunnarsson, 1992). Utifrån Gunnarsson tolkar vi, att föräldrar kan ha stor glädje av att träffa andra som kan ha svårigheter med barnuppfostran, att kunna se att man inte är ensam om sin osäkerhet kring föräldraskapet, och det kan skapa ett lugn som resulterar i att föräldern hanterar sin föräldraroll på ett bättre sätt. Detta är ännu en anledning till att familjecentralen blir en betydelsefull verksamhet när vi utifrån Bronfenbrenners modell visar hur samspelet på en nivå påverkar en annan. Respondenten menar vidare att föräldrautbildningar är ett bra sätt att lära sig hur man hanterar olika situationer och förhåller sig till sitt barn. Genom att vara lugn, istället för att skrika, kan vara ett sätt för föräldrar att se vilket annorlunda gensvar de får av barnet, menar hon. Vi har en förförståelse av att föräldrautbildningar är bra och kan ge positiva effekter i föräldraskapet, men även att vissa föräldrar kan känna sig kränkta av att bli erbjudna en föräldrautbildning. Detta är något som vår respondent har fått erfara under sin tid på familjecentralen, då föräldrar har trott att de är dåliga i sitt föräldraskap och därför tackat nej till att delta. Hon har trots detta upplevt att de föräldrar, som varit negativa till en början, men ändå påbörjat utbildningen, har ändrat uppfattning när de träffat andra föräldrar och insett att de inte är ensamma med sina frågor och funderingar om barnuppfostran. Vi undrar vad som händer med

de föräldrar som känner sig kränkta och inte deltar, utan kanske lämnar familjecentralen, och kanske är det dessa föräldrar som är i störst behov av stöd.

Med anledning av ovanstående har vi reflekterat kring vilken syn familjecentraler har på ”det goda föräldraskapet”? Vem har rätten att säga hur föräldern ska göra eller förhålla sig till sitt barn? Något som fungerar för någon, behöver inte vara lika effektivt för någon annan. Vem bestämmer vad det ”goda föräldraskapet” innehåller? Vi har eftersökt en definition på ”det goda föräldraskapet” och det visade sig vara svårt att hitta en bestämd definition på detta. Barnombudsmannen menar utifrån barnkonventionen att barn har rätt till en vårdnadshavare som ska se till att barnet har mat och kläder, och att barnet mår bra och får vad det behöver (www.bo.se). Är detta vad som krävs för att vara en god förälder? Vi upplever att det inte finns några riktiga definitioner på ”det goda föräldraskapet” men att det ändå finns normer i samhället som talar om hur det goda föräldraskapet ska se ut. Kan man tänka sig att familjecentraler drar nytta av dessa normer när de driver föräldrautbildningar? Våra respondenter berättade att de har många besökare av annan etnisk bakgrund, vilket kan ge upphov till kulturkrockar inom barnuppfostran. Synen på vad det ”goda föräldraskapet” innebär, är relativ och därför är det svårt att ge den en fast definition. Kanske är det en orsak till att vissa föräldrar känner sig kränkta vid påpekande av deras sätt att uppfostra sitt barn. Berg Wikander menar att det sker en ständig utveckling och att det av den anledningen därför är viktigt att göra utvärderingar (Berg Wikander, 2006). Utifrån författaren tolkar vi, att det därför är av betydelse att utvärdera föräldrautbildningen och verksamheten. En av våra respondenter hade särskilt märkt hur en föräldrautbildning hade gett motsatt effekt på en familj, vilket hon tycker bevisar att utvärderingar är av stor vikt, för att det ska passa alla.

7. AVSLUTANDE DISKUSSION

I vår uppsats har vi studerat yrkesgruppernas samverkan inom en familjecentral och hur deras arbete påverkar målgruppen samt vilken betydelse de anser att familjecentralers arbete har för familjen.

En av våra frågeställningar var, hur yrkesgrupperna upplever att samverkan påverkar familjecentralen. Vår uppfattning är att respondenterna överlag uppfattar samverkan som positiv. En av fördelarna med deras samverkan är tillgängligheten av olika yrkesgrupper, och att de är organiserade under samma tak. Detta innebär att yrkesrollerna blir tydligare och att det lättare går att hänvisa till varandra för att familjen ska få det råd och stöd den behöver utifrån familjecentralens gemensamma kompetens. Tillgängligheten beskrivs som betydelsefull genom att det är praktiskt lättare för familjer att komma i kontakt med de olika verksamheterna och möjligheten att samtidigt kunna skapa nätverk genom andra familjer som besöker verksamheten. Tillgängligheten av verksamheten analyserade vi utifrån Bronfenbrenners modell och vi anser att nätverksskapandet är viktigt och betydelsefullt för familjer när de besöker verksamheten, eftersom ett för litet eller obefintligt nätverk, påverkar familjen i någon riktning.

Respondenterna har gett oss uppfattningen om att samverkan på en familjecentral kan försvåras eftersom de är organisatoriskt åtskilda genom olika huvudmän. Svårigheten, menade respondenterna, var att de inte alltid känner sig stöttade av ledningsgruppen, vilket i sin tur påverkar arbetsgruppen på familjecentralen. Brist på engagemang är också något respondenterna tog upp, och vi tolkade detta utifrån Bronfenbrenners modell, att det inte finns några nationella riktlinjer på makronivå, för familjecentraler. Vilket kan leda till att engagemanget brister på ledningsnivå.

En annan fråga vi ställde oss, var hur yrkesgrupperna uppfattade hur samverkan påverkade målgruppen. Om engagemanget brister på ledningsnivån och ledningsgruppen inte ger familjecentralerna det stödet och uppbackningen de behöver, kan detta påverka yrkesgruppernas samverkan till att forma en effektiv verksamhet, vilket vi återigen kopplade till Bronfenbrenners teori. Samverkan leder till att verksamhetens eventuella ineffektivitet kommer i slutändan att påverka familjen i någon mening.

Respondenterna menade att samverkan var positiv för familjen eftersom det lättare går att hänvisa till varandra, eftersom det finns en medvetenhet om varandras kompetens. De menade

att man kunde ”slussa” över ett ärende. Vi förde en diskussion om hur denna ”slussning” också kan bli problematisk, eftersom risken finns att familjen kan hamna ”mellan stolarna” om ”slussningen” används på fel sätt. Detta kan resultera i att familjen känner sig övergiven.

Eldsjälar i arbetsgruppen, var enligt respondenterna, viktigt för familjecentralen. De menade att när man söker sig till en verksamhet som deras, är det viktigt att man har en medvetenhet om vikten av samverkan. Vi tror att familjecentralen drivs fram med hjälp av eldsjälar, eftersom eventuella brister i ledningsgruppen, gör det svårt att få stöttning därifrån. Däremot tror vi det kan påverka familjecentralens besökare negativt om man förlitar sig för mycket på eldsjälar inom en arbetsgrupp. Risken finns, att eldsjälar kan bära upp de andra, och när denne eldsjäl slutar arbeta på familjecentralen, förloras det engagemanget som tidigare bar upp verksamheten.

Vi undrade även hur yrkesgrupperna uppfattar den eventuella osäkerheten i föräldraskapet, och om den minskar genom familjecentralens arbete? Familjecentralerna menade att föräldrautbildningarna är ett bra sätt att träffa andra föräldrar och se att man inte är ensam om sin osäkerhet. Genom föräldrautbildningar hittar föräldrarna mycket styrka hos varandra och man får se att andra har samma frågor och problem. På detta sätt kan vi anta att föräldrautbildningen kan minska osäkerheten kring föräldraskapet, för de föräldrar som får träffa andra som har samma frågor och problem. Respondenterna menade att föräldrautbildningar är ett bra sätt att lära sig hantera olika situationer och hur man förhåller sig till sitt barn. Vi förde ett resonemang om ”det goda föräldraskapet” och kom fram till att det inte finns någon definition på vad det ”goda föräldraskapet” innebär, utan att det är relativt och att man utifrån sig själv måste hitta sitt sätt, eftersom en strategi inte fungerar för alla. Vi anser att mycket av det ”goda föräldraskapet” ligger i hur individen själv har blivit behandlad och respekterad i sin uppfostran och att det i sin tur överförs till barnet. Med detta menar vi att, om man som förälder har haft en svår uppväxt, finns inte rätten att ta ut det på sina barn i deras uppfostran. Detta ledde till att vi kom in på vikten av utvärdering av verksamheten, eftersom det sker en ständig utveckling och föräldrautbildningen måste kunna passa alla, trots att vi som individer är olika i vårt sätt att agera och tänka.

Samhället och omgivningens påverkan på föräldrar som besöker familjecentralen diskuterades också av våra respondenter. Det finns många ”måsten” i föräldraskapet idag och samhällets normer talar om för föräldrar vad och hur saker skall göras. Vi tolkade även detta utifrån

Bronfenbrenners makronivå, som visar hur samhällets normer kan påverka föräldrarnas samspel med hemmiljö, arbete och andra sociala sammanhang.

Vår avslutande fråga, och som har funnits övergripande de andra frågorna, var vilken betydelse yrkesgrupperna tror att familjecentralens arbete har för målgruppen? Allt det som har nämnts ovan, menar vi, bidrar till en betydelse för familjer som besöker familjecentraler. Vikten av en enad ledningsgrupp, trots att verksamheten är organisatoriskt åtskild genom olika huvudmän är av betydelse för hur samverkan kommer att se ut mellan yrkesgrupperna. Familjecentraler är till för att familjer lättare ska kunna få råd och stöd, samt möjligheten att skapa eller utöka sitt nätverk genom att träffa andra familjer i samma situation. Detta anser vi är av stor betydelse för verksamhetens fortsatta utveckling.

Genom denna studie har vi kommit fram till att samverkan mellan yrkesgrupper inte är helt enkel. Speciellt om de är organisatoriskt åtskilda genom tillhörighet till olika huvudmän. Vi menar att om de svårigheter som eventuellt uppstår i organisationen blir lösta, kan familjecentraler uppnå en synergieffekt, vilket innebär att de uppnår något som de inte hade kunnat uppnå enskilt. Tillsammans skapar yrkesgrupperna en familjecentral som i förebyggande syfte når ut till familjer. Vi anser att familjecentralen skapar en helhet som tillsammans utgör mer än delarna.

8. REFERENSLISTA

Intervjuer

Månen BVC	091110
Solen socionom	091110
Månen förskolelärare	091111
Månen socionom	091111
Solen BVC	091112
Solen förskolelärare	091112

Litteratur

- Andersson, Bengt-Erik. (1980) *Bronfenbrenners utvecklingsekologi*. Stockholm: Barnpsykologiska forskningsgruppen, FASTprojektet10
- Andersson, Bengt-Erik. (1986) *Utvecklingsekologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Andersson, Gunvor. (2002) Utvecklingsekologi och sociala problem, i Meeuwisse, Anna.(2002) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur
- Andersson, Gunvor & Swärd, Hans. (2008) Etiska reflektioner, i Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina. (2008) *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och kultur.
- Aspers, Patrik. (2007) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber.
- Bak, Maren & Lars Gunnarsson. (2000) *Familjecentralen - framtidens stöd till föräldrar och barn?* Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Berg Wikander, Birgitta. (2006) *Familjecentralen – integrerad verksamhet för barnets bästa*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.
- Bing, Vibeke. (1997) *Morötter & Maskrosor*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Bing, Vibeke. (2005) *Föräldrastöd och samverkan – familjecentralen i ett folkhälsoperspektiv*. Stockholm: Gothia.
- Blom, Björn & Nygren, Lennart. (2006) Socionomstudenters kunskapsanvändning under studiepraktiken – orsaker, strategier och effekter, i Blom, Morén & Nygren. (2006) *Kunskap i socialt arbete – om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur och kultur.

- Börjesson, Björn. (2006) Socialarbetaren och kunskapsneurosen, i Blom, Morén & Nygren. (2006) *Kunskap i socialt arbete – om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur och kultur.
- Daneback, Kristian & Månsson, Sven-Axel. (2008) Internetforskning, i Meeuwisse, Anna, Swärd, Hans, Eliasson-Lappalainen, Rosmari & Jacobsson, Katarina. (2008) *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och kultur.
- Danermark, Berth. (2000) *Samverkan – himmel eller helvete?* Stockholm: Gothia.
- Enell, Sofia. (2007) *Kunskapsöversikt om familjecentraler*. Jönköping: FOU-rapport 2007:2.
- Gunnarsson, Lars. (1992) Utvecklingsekologi och sociala nätverk, i Hwang, Philip (red.)(1992) *Barnets tidiga relationer*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Gärdsmo Pettersson, Eva & Zeime, Gisela. (2000) *Att verka tillsammans – en bok om familjecentraler*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.
- Hjortsjö, Maria. (2006) *Med samarbete i sikte, om samordnade insatser och samlokaliserade familjecentraler*. Lund: Socialhögskolan, Lunds Universitet.
- Hwang, Philip (red.) (1992) *Barnets tidiga relationer*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Lagerberg Dagmar & Sundelin Claes. (2003) *Risk och prognos i socialt arbete med barn, forskningsmetoder och resultat*. Stockholm: Gothia.
- May, Tim. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Meeuwisse, Anna.(2002) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur.
- Stenhammar, Ann-Marie, Ohrlander, Kajsa, Stark, Ulf & Söderlind, Ingrid. (2001) *Mjölkdroppen – filantropi, förmynderi eller samhällsansvar?* Stockholm: Carlssons.
- Trost, Jan. (2005) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Westrup, Ulrika & Persson, Jan E. (2007) *Gränsöverskridande ledarskap och styrning*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna barnhuset.
- Öqvist, Annika. (2008) *Familjecentraler, kartläggning och kunskapsöversikt*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Elektroniska källor

- Barnombudsmannen <<http://www.barnombudsmannen.se>> (2009-12-16).
- Folkhälsoinstitutet <<http://www.fhi.se>> (2009-12-08).

9. BILAGOR

Bilaga 1. Presentationsbrev

LUNDS
UNIVERSITET

Hej,

Vi är två socionomstuderande, som går termin 6 på Campus i Helsingborg. Vi ska påbörja vår C-uppsats och vi är intresserade av att skriva om Familjecentraler. Vi har för avsikt att jämföra två familjecentraler i skilda kommuner i Skåne för att belysa om organisationen uppnår sitt syfte. Vi vill fördjupa oss i skillnader mellan organisationerna och samverkan mellan professionerna inom familjecentralerna.

För att kunna göra detta behöver vi intervjupersoner från teamet som arbetar på familjecentralen. Vi är intresserade av just Er familjecentral och undrar därför om ni är intresserade av att delta och hjälpa oss med att genomföra vår C-uppsats.

Vi behöver ca 3-4 intervjupersoner från Er verksamhet, gärna då exempelvis en socionom, en förskolelärare och en barnsjuksköterska. Ni kommer att vara helt anonyma, både verksamheten, er själva och på vilken ort ni bedriver familjecentralen.

Dag och tidpunkt inom de närmaste veckorna, kan ni bestämma utifrån er arbetssituation, vi är flexibla! Vi uppskattar att intervjutiden kommer vara ungefär 45-60 minuter.

Tack på förhand

Med vänliga hälsningar
Helene och Mia

För kontakt:
Mia Petersson
0763-712883
042-182017
e-mail: mia.petersson.915@student.lu.se

Bilaga 2. Intervjuguide

Inledande frågor:

- Yrkestitel
- Utbildning/erfarenhet/arbetstider
- Kan du berätta lite om verksamheten? (Allmänna frågor om familjecentraler såsom: Öppettider, aktiviteter, målgrupp etc. om semesterstängt= påverkar målgruppen?)

Syfte och mål

- Vilket syfte anser du att den här familjecentralen har?
- Anser du att det finns tydliga mål med verksamheten på familjecentralen - uppfylls dessa?
- Vad skulle du vilja förbättra inom verksamheten?
- Vad är din vision för verksamheten?

Målgruppen (familjen och barnet)

- Vad för slags familjer är det som besöker er?
- Vad har du för uppfattning om besökarnas vardag?
- Vilken tror du är den främsta anledningen till att familjerna kommer till familjecentralen?
- Hur upplever du familjecentralen?
- Hur tror du att familjerna ser på verksamheten?
- Vad tror du att besökarna uppskattar mest?
- Kan du/ni se att det skapas nätverk familjer emellan på grund av att de besöker er verksamhet?
- Vilka typiska problem söker föräldrar hjälp med hos dig?
- Vad tror du gör familjecentralen så betydelsefull för familjen?

Frågor avseende samverkan och samlokalisering

- Hur ser du på samlokaliseringen, fördelar/nackdelar? Alla under samma tak?
(Tror du att ert arbete fungerar bättre under samlokaliserade former?)
- Tror du att samlokaliseringen leder till nya saker som ni var och en inte kunnat uppnå på egen hand?

- Har ni någon samordnare inom Familjecentralen? Som sköter kommunikationen mellan arbetslaget och ledningsgruppen.
- Saknad av annan yrkesprofession i verksamheten? Behövs det fler av samma yrkesprofession?
- Hur ser du på samarbetet mellan dig och de andra professionerna?
- Fördelar och nackdelar med samverkan?
- Olika huvudmän inom verksamheten – om så, hur påverkas verksamheten av detta? Hur påverkas arbetsgruppen av att ni tillhör olika huvudmän?
- Tycker du att ni inom arbetsgruppen har samma mål, värderingar och uppfattningar?

Övriga frågor

- Upplever du några kulturkrockar i ditt arbete?
- Av litteraturen har det framkommit att socionomens roll blir annorlunda på familjecentralen. Vad anser du om detta?

Nämnas bör att vi kommer använda denna intervjuguide som mall att följa, men kommer att tillåta utsvävningar och följdfrågor av andra karaktärer om det känns viktigt. Risken är annars att vi binder upp oss för mycket på frågor vi själva tror är viktiga, och så resulterar det i att man missar något som annars skulle kommit fram.